

УДК 343.98

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11\(41\)-848-857](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)-848-857)

Джафарова Олена В'ячеславівна доктор юридичних наук, професор, професор кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування, Харківський національний університет внутрішніх справ, пр. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080, тел.: (0572) 52-30-51, <https://orcid.org/0000-0003-4201-0218>

Дунаєва Тетяна Євгенівна кандидат юридичних наук, науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України, вул. Пушкінська, 49, м. Харків, 61002, <https://orcid.org/0000-0003-3710-1318>

ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Анотація. Повномасштабна агресія рф проти України обумовила погіршення криміногенної ситуації в країні, кризу у сфері соціального контролю та додаткове навантаження на правоохоронну систему. У таких умовах особливого значення набувають заходи запобігання чинників насильницької злочинності, серед яких обіг вогнепальної зброї є одним з найвпливовіших.

Мета статті: вдосконалення системи запобігання злочинності.

Завдання статті: дослідити заходи запобігання нелегальному обігу вогнепальної зброї.

Незаконний обіг вогнепальної зброї можна розглядати як індикатор, що дозволяє оцінювати стан національної безпеки. Ефективність заходів запобігання незаконному обігу зброї відповідає рівню правопорядку в Україні. Незаконний обіг зброї значно підвищується тоді, коли послаблюється соціальний контроль у суспільстві.

Стверджується декілька основних причин незаконного обігу вогнепальної зброї в країні. Серед них передусім виділяється повномасштабне вторгнення рф, що обумовило безконтрольний вивіз зброї та боеприпасів із зони бойових дій, а також наявність неконтрольованих ділянок державного кордону держави.

Стверджується, що превентивна діяльність відносно нелегального обігу вогнепальної зброї має реалізовуватися на трьох рівнях: загальносоціальному, спеціально-кримінологічному та індивідуальному.

Заходами загальносоціального запобігання незаконного обігу вогнепальної зброї вважаються дії, спрямовані на зменшення протиріч і стабілізацію соціально-економічних, політичних, морально-психологічних, правових відносин у державі і суспільстві.

Спеціально-кримінологічне запобігання незаконного обігу вогнепальної зброї являє собою систему заходів, спрямованих на профілактику конкретних видів злочинності та її детермінант на певній території.

Індивідуальним запобіганням незаконного обігу вогнепальної зброї вважаються заходи спеціально-кримінологічного запобігання злочинності, здійснювані стосовно конкретної особи – потенційного злочинця

Ключові слова: незаконний обіг вогнепальної зброї, запобігання злочинам проти життя та здоров'я особи; насильницька злочинність; вогнепальна зброя.

Dzafarova Olena Vyacheslavivna Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Police Activity and Public Administration, Kharkiv National University of Internal Affairs, 27 Lva Landau Ave., Kharkiv, 61080, tel.: (0572) 52-30-51, <https://orcid.org/0000-0003-4201-0218>

Dunaieva Tetiana PhD in Law, researcher at the Department of Criminal Procedure and Judiciary Research, Academician Stashis Scientific Research Institute for the Study of Crime Problems National Academy of Law Sciences of Ukraine, Pushkinska St., 49, Kharkiv, 61002. <https://orcid.org/0000-0003-3710-1318>

PREVENTION OF ILLEGAL TRAFFIC OF FIREARMS IN THE CONDITIONS OF FULL-SCALE AGGRESSION BY THE RUSSIA AGAINST UKRAINE

Abstract. The Russian Federation's full-scale aggression against Ukraine led to the deterioration of the criminogenic situation in the country, a crisis in the sphere of social control, and an additional burden on the law enforcement system. In such conditions, measures to prevent the factors of violent crime become particularly important, among which the circulation of firearms is one of the most influential.

The purpose of the article: improvement of the crime prevention system.

The purpose of the article is to investigate measures to prevent the illegal circulation of firearms.

Illegal circulation of firearms can be considered as an indicator that allows assessing the state of national security. The effectiveness of measures to prevent illegal arms trafficking corresponds to the level of law and order in Ukraine. The illegal circulation of weapons increases significantly when social control in society is weakened.

There are several main reasons for the illegal circulation of firearms in the country. First of all, the full-scale invasion of the Russian Federation stands out among them, which led to the uncontrolled export of weapons and ammunition from the combat zone, as well as the presence of uncontrolled sections of the state border of the state.

It is argued that preventive activities regarding the illegal circulation of firearms should be implemented at three levels: general social, special criminological and individual.

Actions aimed at reducing contradictions and stabilizing socio-economic, political, moral-psychological, legal relations in the state and society are considered to be measures of social prevention of illegal circulation of firearms.

Special criminological prevention of illegal circulation of firearms is a system of measures aimed at prevention of specific types of crime and its determinants in a certain territory.

Individual prevention of the illegal circulation of firearms is considered to be special criminological crime prevention measures carried out in relation to a specific person - a potential criminal

Keywords: illegal circulation of firearms, prevention of crimes against life and health of a person; violent crime; firearm.

Постановка проблеми. Повномасштабна агресія РФ проти України обумовила погіршення криміногенної ситуації в країні, кризу у сфері соціального контролю та додаткове навантаження на правоохоронну систему. У таких умовах особливого значення набувають заходи запобігання чинників насильницької злочинності, серед яких обіг вогнепальної зброї є одним з найвпливовіших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незаконний обіг зброї досліджували О. М. Бандурка, Ю. В. Баулін, В. О. Глушков, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, І. М. Даньшин, С. Ф. Денисов, О. М. Джужа, В. М. Дрьомін, А. Ф. Зелінський, О. М. Костенко, О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. І. Осадчий, Ю. А. Пономаренко, А. В. Савченко, О. М. Сарнавський, В. П. Тихий та інші науковці.

Куций Я.А. розглядає незаконний обіг зброї в якості індикатора, що дозволяє оцінювати стан національної безпеки та правопорядку в державі. На його думку, це явище стимулюється кризою державних інституцій, послабленням соціального контролю[1].

Біліченко В.В. продемонстрував впливовість фактору незаконного обігу вогнепальної зброї на криміногенну ситуацію в країні. Він проаналізував першопричини виникнення цієї проблеми та запропонував шляхи її вирішення. Автор зазначив, що запобігання таким проявам у суспільстві

сприятиме вдосконалення законодавчої бази України - визначення поняття та видів незаконного обігу вогнепальної зброї у відповідному законі, конкретизація підстав для відповідальності за такі дії. З урахуванням закордонного досвіду науковець запропонував варіанти вдосконалення процедур отримання дозволу на зброю для працівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Національного банку України, підприємств, установ і організацій, цивільних осіб[2, с. 53, 56].

На думку Ф. Кіріленко та А. Загорулько незаконний обіг зброї треба розглядати як загрозу для стабільності будь-якої держави. На думку дослідників, у вітчизняному законодавстві є складнощі у розмежуванні законного і незаконного обігу вогнепальної зброї в країні, що у свою чергу, заважає реалізовувати заходи з контролю. Тож законодавство щодо вогнепальної зброї потребує вдосконалення[3, с. 122].

Як зазначає Яковчук С.В., незаконний обіг вогнепальної зброї являє собою значну соціальну небезпеку, оскільки є передумовою для скоєння тяжких та особливо тяжких злочинів. Щодо цього дослідник пропонує заходи профілактики: законність та обґрунтованість видачі ліцензій; ефективність контролю над дотриманням вимог власником зброї; ефективна робота з виявлення, припинення каналів постачання зброї та боєприпасів; дотримання порядку вилучення та знищення вилученої зброї; кримінальна та адміністративна відповідальність за незаконний обіг зброї. Науковець звертає увагу на невідповідність між окремими нормами Кримінального кодексу України та Кримінально-процесуального кодексу України в частині профілактики кримінальних правопорушень досліджуваного виду. Також дослідник зазначив, що боротьба зі злочинами, пов'язаними з незаконним обігом зброї, вимагає застосування різноманітних підходів у заходах профілактики, впровадження нових стратегій, інструментів, своєчасних та ефективних механізмів співробітництва та взаємодії. Йдеться, зокрема, про нормативно-правові вимоги до маркування, обліку зброї та боєприпасів, відстеження вогнепальної зброї[4, с. 323].

На нашу ж думку, теоретична база заходів запобігання незаконного обігу вогнепальної зброї потребує додаткових досліджень з урахуванням чинників повномасштабної агресії рф.

Мета та завдання статті.

Мета статті: вдосконалення системи запобігання злочинності.

Завдання статті: дослідити заходи запобігання нелегальному обігу вогнепальної зброї.

Матеріали та методи дослідження. Базою нашого дослідження стали нормативно-правові акти вітчизняного законодавства, що регулюють

запобігання незаконному обігу зброї. Для їх опрацювання у роботі використано методи історичного аналізу й логічного порівняння.

Виклад основного матеріалу. Дослідники вбачають декілька основних причин незаконного обігу вогнепальної зброї в нашій країні. Серед них передусім виділяється повномасштабне вторгнення рф, що обумовило безконтрольний вивіз зброї та боєприпасів із зони бойових дій, а також наявність неконтрольованих ділянок державного кордону [2, с. 54; 5, с.11].

На думку Ф. Кіріленко та А. Загорулько, основними причинами збільшення обсягів нелегальної вогнепальної зброї є зростання кількості осіб, які психологічно готові до її застосування, а також конфлікти між кримінальними структурами за розподіл сфер впливу. Цьому також сприяє низька ймовірність покарання та пом'якшення кримінальних санкцій, що застосовуються судами до злочинців. До того ж у суспільній свідомості поширилася психологія звикання до цього явища. Нажаль, вітчизняні заходи запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї явно не відповідають масштабам проблеми та їх вкрай тяжким наслідкам [3, с. 120].

Дослідники звертають увагу на недосконалість нормативного регулювання обігу зброї. При тому злочинці задля поширення вогнепальний знарядь дедалі більше застосовують нові технології. Наприклад, вже відомі факти, коли злочинці використовували поштовий сервіс для контрабанди вогнепальної зброї, надсилаючи частини та компоненти окремо, адже так їх важче виявити [6].

На нашу думку, превентивна діяльність відносно нелегального обігу вогнепальної зброї має реалізовуватися на трьох рівнях: загальносоціальному, спеціально-кримінологічному та індивідуальному [7, с. 84].

Заходами загальносоціального запобігання злочинності вважаються дії, спрямовані на зменшення протиріч і стабілізацію соціально-економічних, політичних, морально-психологічних, правових відносин у державі і суспільстві [7, с. 19]. Щодо цього В. В. Голіна наголошує, що проведення в країні обґрунтованої кримінологічної політики створює необхідні економічні, соціальні, психологічні, організаційні, правові та інші передумови для ефективного спеціально-кримінологічного запобігання злочинності [8].

Можемо стверджувати, що українські очільники досить серйозно ставляться до незаконного обігу зброї та впроваджують запобіжні заходи загальнодержавного масштабу. Зокрема, у 2022 р. український парламент створив тимчасову спеціальну комісію для моніторингу процесів використання зброї військового призначення, отриманої від закордонних партнерів. Але дослідники стверджують, що низка проблем (від корупції до політичних розбіжностей всередині країни) може порушити роботу цих механізмів контролю. [9, с. 11].

Спеціально-кримінологічне запобігання являє собою систему заходів, спрямованих на профілактику конкретних видів злочинності та її детермінант на певній території (держава, регіон) [10, с. 169]. погоджуємося з Є. В. Кізіменко, який у комплексі протидії незаконному обігу вогнепальної зброї виділяє заходи, спрямовані на усунення причин та умов таких злочинів; виявлення осіб з криміногенною поведінкою; перешкоджання злочинній діяльності конкретних осіб та припинення злочинів; ужиття заходів щодо відвернення та мінімізації злочинних наслідків; своєчасне розкриття злочинів та ізоляцію винних. Дослідник також виділяє цілеспрямовані спеціально-кримінологічні заходи попередження незаконного обігу зброї: забезпечення суворого обліку зброї (боєприпасів); забезпечення збереження зброї і її комплектуючих на заводах-виробниках, об'єктах ремонту та реалізації; неухильне дотримання встановлених правил при поводженні зі зброєю, в разі їх порушення – притягнення винних до дисциплінарної, адміністративної та кримінальної відповідальності; розвиток автоматизованих інформаційно-пошукових систем обліку зброї; взаємодія правоохоронних органів із залученням представників зарубіжних країн; контроль дотримання правил обліку, зберігання, носіння, перевезення зброї в воєнізованих та правоохоронних організаціях, а також в приватних охоронних структурах; розвиток технології біометрії в поводженні зі зброєю (використання біометричних пістолетів, сейфів і т. п.); перекриття каналів незаконного постачання (контрабанди) зброї [11, с.95-96].

Індивідуальним запобіганням вважаються заходи спеціально-кримінологічного запобігання злочинності, здійснювані стосовно конкретної особи – потенційного злочинця [7, с. 41]. Серед таких щодо незаконного обігу вогнепальної зброї маємо виокремити заходи примусу – профілактичний контроль, взяття під варту, тощо. Як наголошує В. І. Тесленко, при тому особливу увагу треба звертати на осіб, раніше судимих за злочини, пов'язані з незаконним обігом зброї, та злочини, вчинені за допомогою зброї, членів організованих злочинних груп, військовослужбовців і демобілізованих осіб, які брали участь у бойових діях у зоні ООС, мають бойовий досвід і навички поводження з вогнепальною зброєю, вибуховими речовинами [12, с. 312].

Запобігання злочинам має забезпечуватися не лише правоохоронною діяльністю, але й заходами за участю інших державних органів і громадських формувань [13].

Безумовно, щодо незаконного обігу зброї у подальшому мають реалізовуватись превентивні заходи з використанням новітніх досягнень науково-технічного прогресу. З приводу звертаємо увагу на впровадження у діяльність дозвільної системи функціоналу «Єдиного реєстру зброї» (далі – «ЄРЗ»). Наказ Міністерства внутрішніх справ №2 від 10.01.2022 р. «Про

затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ» встановлює, що основними завданнями ЄРЗ є автоматизація процесів, забезпечення формування, зберігання, спільного використання і верифікації користувачами інформації ЄРЗ [14]. Метою обробки інформації в ЄРЗ визначено ідентифікацію вогнепальної зброї; автоматизацію процесів інформаційного, довідкового, організаційного та технологічного забезпечення у сфері обігу таких знарядь; забезпечення належного контролю, запобігання викраденням та втратам, сприяння своєчасності прийняття управлінських рішень. У цьому застосунку використовується програмне забезпечення, яке формує «електронні кабінети» та «оцифровує» інформацію про вогнепальну зброю. Вочевидь, така цифровізація підвищує ефективність контролю та зменшує ризики протиправного застосування зареєстрованої вогнепальної зброї у насильницьких діях.

Висновки.

1. У зв'язку з агресією РФ проти України проблема нелегального обігу вогнепальної зброї набула особливої актуальності. Задля її вирішення мають комплексно реалізовуватися загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні запобіжні заходи.

2. Незаконний обіг вогнепальної зброї можна розглядати як індикатор, що дозволяє оцінювати стан національної безпеки. Ефективність заходів запобігання незаконному обігу зброї відповідає рівню правопорядку в Україні. Незаконний обіг зброї значно підвищується тоді, коли послаблюється соціальний контроль у суспільстві.

3. Ефективні стратегії запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї передбачають участь громадських осередків, уряду, поліцейських служб та інших суб'єктів.

Література:

1. Куций Я. А. Незаконний обіг зброї в Україні: поняття та проблеми вирішення. Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. – Електрон. текст. дані. – 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fmt/all-fmt-2019/paper/view/7695>. (дата звернення 30.10.2023 р.)

2. Біліченко В.В. Нормативно-правові аспекти протидії незаконному обігу вогнепальної зброї. Південноукраїнський правничий часопис. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. № 3. С. 53-56. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.3.10>

3. Кіріленко Ф., Загорулько А. Незаконний обіг зброї і стан боротьби зі злочинами, вчиненими з її використанням. National Law Journal Theory and Practice. December, 2017. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/6/part_2/26.pdf (дата звернення 30.10.2023 р.)

4. Яковчук С.В. Вогнепальна зброя, як засіб криміналізації кримінальних правопорушень. Юридична наука. 2020. № 8. С. 323-328. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-110-8.41

5. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї / Ю.М. Береза, М.М. Єфімов, В.П. Кононець, А.С. Новосад, І.В. Пиріг, С.А. Риб'янець, О.С. Скок, О.І. Соболю, К.О. Чаплинський, А.П. Черненко, С.А. Шалгунова, Т.В. Шевченко, А.Г. Шиян, В.А. Якушкін / За заг. ред. к.ю.н., доцента Шалгунової С.А. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 364 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5160/1/D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%8F_2020.pdf (дата звернення 30.10.2023 р.)
6. Незаконний обіг зброї як загроза національній безпеці. Цілі державної політики в сфері контролю за обігом зброї, повноваження державних органів в цій сфері. Центр безпекових досліджень “СЕНСС”. URL: <https://censs.org/nezakonnyu-obih-zbroyi-yak-zahroza-natsionalniy-bezpetsi/> (дата звернення 30.10.2023 р.)
7. Голіна В.В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посібник. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.
8. Голіна В. В. Єдність загальносоціального і спеціально-кримінологічного попередження економічної злочинності. Проблеми боротьби зі злочинністю в сфері економічної діяльності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 15–16 грудня 1998 р.) – Х. : Харк. Центр вивчення організов. злочинності при Нац. юрид. акад. України, 1999. – С. 124–130.
9. Галеотті М., Арутунян А. Мир і розповсюдження зброї. Російсько-українська війна і нелегальна торгівля зброєю. Global Initiative Against Transnational Organized Crime. Березень 2023. <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/03/Mark-Galeotti-Anna-Arutunyan-Peace-and-proliferation-The-Russo-Ukrainian-war-and-the-illegal-arms-trade-UKRAINIAN-March-2023.pdf> (дата звернення 30.10.2023 р.)
10. Іванов Ю. Ф., Джужа О. М. Кримінологія : навч. посіб. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Вид. Паливода А. В., 2008. 292 с.
11. Кізіменко Є.В. Спеціально-кримінологічне запобігання незаконному обігу зброї в Україні. Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та публічного порядку. Харків, 2019. С. 94-96. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/43.pdf (дата звернення 30.10.2023 р.)
12. Тесленко В.І. Детермінанти та запобігання незаконному обігу зброї в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. № 6. С. 310-313. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2018/87.pdf
13. Тацій В. Я. Боротьба зі злочинністю у сфері економічних відносин як вирішальний напрямок діяльності правоохоронних органів. Вісник прокуратури. 2002. № 1. С. 13–18.
14. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.01.2022 р. №2 / Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text> (дата звернення 30.10.2023 р.)

References:

1. Kucij, Ja. A. (2019). *Nezakonij obig zbroi v Ukraini: ponjattja ta problemi virishennja* [Illegal arms circulation in Ukraine: concepts and solution problems]. Proceedings from XLVIII Naukovo-tehnicna konferentsiia pidrozdiliv VNTU «Marketynh innovatsii i innovatsii v marketynhu» – The Proceedings of the XLVIII scientific and technical conference of VNTU divisions. Vinnicja. Retrieved from <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fmt/all-fmt-2019/paper/view/7695> [in Ukrainian].

2. Bilichenko, V.V. (2020). Normativno-pravovi aspekti protidiï nezakonnomu obigu vognepal'noï zbroï [Regulatory and legal aspects of combating the illegal circulation of firearms]. *Pivdenoukrayins'kyi pravnychyy chasopys - South Ukrainian Law Journal*. Odesa: Helvetica Publishing House, 2020. № 3. P. 53-56. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.3.10> [in Ukrainian].

3. Kirilenko, F., Zagorul'ko, A. (2017). Nezakonnij obig zbroï i stan borot'bi zi zlochinami, vchinenimi z iï vikoristannjam [Illegal circulation of weapons and the state of combating crimes committed with their use.]. *National Law Journal Theory and Practice*, December, 2017. Retrieved from http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/6/part_2/26.pdf [in Ukrainian].

4. Jakovchuk, S.V. (2020). Vognepal'na zbroja, jak zasib kriminalizacii kriminal'nih pravoporushen' [Firearms as a means of criminalizing criminal offenses]. *Juridichna nauka - Legal science*, 8, 323-328. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-110-8.41 [in Ukrainian].

5. Shalgunova, S.A. (2020). Kriminal'na vidpovidal'nist' za nezakonnij obig zbroï [Criminal liability for illegal arms trafficking]. Dnipro : Dnipropetrovs'kij derzhavnij universitet vnutrishnih sprav. Retrieved from https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5160/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%8F_2020.pdf [in Ukrainian].

6. Nezakonnij obig zbroï jak zagroza nacional'nij bezpeci. Cili derzhavnoï politiki v sferi kontrolju za obigom zbroï, povnovazhennja derzhavnih organiv v cij sferi [Illegal arms trafficking as a threat to national security. Goals of state policy in the field of arms control, powers of state bodies in this field]. *censs.org* Retrieved from <https://censs.org/nezakonny-obih-zbroyi-yak-zahroza-natsionalnij-bezpetsi/> [in Ukrainian].

7. Golina, V.V. (2011). *Zapobigannja zlochinnosti (teorija i praktika) [Crime prevention (theory and practice)]*. Harkiv : Nac. jurid. akad. Ukraïni [in Ukrainian].

8. Golina, V. V. (1998). Ėdnist' zagal'nosocial'nogo i special'no-kriminologichnogo poperedzhennja ekonomichnoï zlochinnosti [Unity of general social and special criminological prevention of economic crime]. *Proceedings from Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Problemi borot'bi zi zlochinnistju v sferi ekonomichnoï dijal'nosti» – The International Scientific and Practical Conference « Problems of combating crime in the sphere of economic activity »*. (pp. 124-130). – H. : Hark. Centr vivchennja organizov. zlochinnosti pri Nac. jurid. akad. Ukraïni [in Ukrainian].

9. Galeotti, M., Arutjunjan, A. (2023). Mir i rozpovsjudzhennja zbroï. Rosijs'ko-ukraïns'ka vijna i nelegal'na torgivlja zbroeju [Peace and the proliferation of weapons. Russian-Ukrainian war and illegal arms trade.]. *Global Initiative Against Transnational Organized Crime*, Berезen' 2023. Retrieved from <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/03/Mark-Galeotti-Anna-Arutunyan-Peace-and-proliferation-The-Russo-Ukrainian-war-and-the-illegal-arms-trade-UKRAINIAN-March-2023.pdf> [in Ukrainian].

10. Ivanov, Ju. F., Dzhuzha, O. M. (2008). *Kriminologija [Criminology]*. (vol. 1-2). Kiïv: Vid. Palivoda A. V. [in Ukrainian].

11. Kizimenko, Ė.V. (2019). Special'no-kriminologichne zapobigannja nezakonnomu obigu zbroï v Ukraïni [Special criminological prevention of illegal arms circulation in Ukraine]. *Kriminal'no-pravovi ta kriminologichni zasobi protidiï zlochinam proti gromads'koï bezpeki ta publichnogo porjadku - Criminal law and criminological means of combating crimes against public safety and public order*, 94-96. Retrieved from https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/43.pdf [in Ukrainian].

12. Teslenko, V.I. (2018). Determinanti ta zapobigannja nezakonnomu obigu zbroï v Ukraïni [Determinants and prevention of illegal arms trafficking in Ukraine]. *Juridichnij naukovij elektronnij zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 6., 310-313. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/6_2018/87.pdf in Ukrainian].

13. Tacij, V. Ja. (2002). Borot'ba zi zlochinnistju u sferi ekonomichnih vidnosin jak virishal'nij naprjamok dijal'nosti pravoohoronnih organiv [Fighting crime in the sphere of economic relations as a decisive direction of law enforcement agencies]. *Visnik prokuraturi - Bulletin of the Prosecutor's Office*, 1, 13–18 in Ukrainian].

14. Nakaz Ministerstva vnutrishnih sprav Ukraïni “Pro zatverdzhennja Polozhennja pro funkcional'nu pidsistemu «Єdinij reestr zbroï» edinoï informacijnoï sistemi Ministerstva vnutrishnih sprav” [The Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine “On the approval of the Regulation on the functional subsystem "Unified weapon register" of the unified information system of the Ministry of Internal Affairs”]. *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from (n.d). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text> [in Ukrainian].

